

Reactie op consultatie Wet grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet

Het wetsvoorstel Wet grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet bestaat uit het invoeren van grondgebondenheid voor de melkveehouderij op basis van een graslandnorm en uit het instellen van gebieden voor maatschappelijke landbouw. In deze notitie wordt de reactie vanuit BO Akkerbouw uiteengezet als inbreng voor de consultatie van het wetsvoorstel.

Samenvatting wetsvoorstel Wet grondgebondenheid en verantwoorde mestafzet

Het wetsvoorstel bestaat uit de volgende drie hoofdlijnen:

1. dierlijke mest mag niet verder dan 100 kilometer worden vervoerd – met een uitzondering voor dierlijke mest die wordt vervoerd binnen 1 van de 3 aangewezen regio's:
 - a. vervoersregio A, omvattend het gebied van de provincies Groningen, Friesland en Drenthe;
 - b. vervoersregio B, omvattend het gebied van de provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht, Flevoland, Noord-Holland en Zuid-Holland, met uitzondering van de gemeente Goeree-Overflakkee;
 - c. vervoersregio C, omvattend het gebied van de provincies Limburg, Noord-Brabant en Zeeland en de gemeente Goeree-Overflakkee;
2. voor melkveehouders geldt een norm voor het areaal grasland en rustgewassen, zijnde:
 - a. ten minste 0,20 hectare grasland of bouwland met andere rustgewassen dan gras per grootvee-eenheid in de kalenderjaren 2028 en 2029;
 - b. ten minste 0,25 hectare grasland of bouwland met andere rustgewassen dan gras per grootvee-eenheid in de kalenderjaren 2030 en 2031;
 - c. ten minste 0,30 hectare grasland of bouwland met andere rustgewassen dan gras per grootvee-eenheid in de kalenderjaren 2032 en 2033;
 - d. ten minste 0,35 hectare grasland of bouwland met andere rustgewassen dan gras per grootvee-eenheid vanaf 1 januari 2034;
3. in de Omgevingswet wordt het mogelijk gebieden voor maatschappelijke landbouw aan te wijzen. Binnen die gebieden geldt een gve-norm van 1,5 en wordt het mogelijk om lagere stikstofgebruiksnormen vast te stellen. Tevens wordt er vastgelegd dat boeren in deze gebieden een passende vergoeding ontvangen voor de opgelegde beperkingen. De gebieden die niet worden aangewezen voor maatschappelijke landbouw vormen vervolgens de Agrarische Hoofdstructuur; voor deze gebieden zijn geen extra mogelijkheden voorzien ten opzichte van de huidige situatie.

Reactie op consultatie van het wetsvoorstel

Voor wat betreft de genoemde drie hoofdlijnen is de reactie van BO Akkerbouw als volgt:

1. Als akkerbouwsector zijn we geen voorstander van een maximale afstand voor het transport van mest. Het is niet duidelijk welk probleem hiermee zou worden opgelost; de transportkosten zijn op zichzelf al een prikkel om mest op zo kort mogelijke afstand af te zetten. Daarnaast dreigt met dit voorstel een tekort aan dierlijke mest in de zogeheten 'tekortgebieden' (in met name Groningen en Zeeland);
2. vergeleken met eerdere voorstellen met betrekking tot een gve-norm of graslandnorm is het positief dat rustgewassen nu onderdeel zijn van de gestelde norm. Voor de akkerbouw is een graslandnorm (of gve-norm) echter geen gewenst scenario. De samenwerking tussen melkveehouders en akkerbouwers wordt expliciet benoemd als belangrijk in het wetsvoorstel, maar wordt inhoudelijk niet uitgewerkt. Samenwerking tussen akkerbouwers en melkveehouders zou beter gestimuleerd kunnen worden door vanuit de overheid gevolg te geven aan de lessen van onder meer de GLB-pilot Moderne Kringlooplandbouw en het PAVEx-project;

3. het is teleurstellend dat het vaststellen van de Agrarische Hoofdstructuur een resultante zou zijn van het aanwijzen van gebieden voor maatschappelijke landbouw. Er zou voor de bedrijven in de Agrarische Hoofdstructuur juist extra ruimte voor ondernemerschap moeten worden geboden, bijvoorbeeld op het gebied van het beschermen van goede landbouwgrond. Bij het aanwijzen van de gebieden voor maatschappelijke landbouw zal het voorgestelde (nog verder) verlagen van de stikstofgebruiksnormen voor akker- en tuinbouwgewassen sterk negatieve gevolgen hebben, waarbij het niet voorstelbaar is dat die met een nog nader te bepalen jaarlijkse vergoeding blijven kunnen worden gecompenseerd. De bovenliggende vraag is welke landbouw in Nederland gewenst is. Antwoord op die vraag en helderheid over de gevolgen voor ondernemers dient vooraf te gaan aan het aanwijzen van gebieden. Het zou verstandiger zijn om het maatschappelijke debat over ruimtelijke ordening – wat waar wél kan – te voeren in de breedte van de nieuwe Nota Ruimte in plaats van als een onderdeel van een wetsvoorstel dat in de eerste plaats gericht is op de melkveehouderij.

Alternatief mestbeleid & flankerend beleid

Nederland heeft dringend behoefte aan nieuw mestbeleid. Wat onze sector betreft zou dat beleid gebaseerd moeten zijn op de behoefte van gewassen en het in stand van houden van de vruchtbaarheid van onze bodems – binnen de kaders van afgesproken milieugrenzen. Daarbij vinden we het meer zinvol en inspirerend voor het beleid om Nederland te beschouwen als één groot gemengd bedrijf en van daaruit verbeteringen aan te brengen. Een aanvliegroute vanuit één sector of vanuit één probleemstelling zorgt naar ons idee voor suboptimaal beleid.

Landbouwkundig gezien is het een vreemde figuur om melkveehouders te stimuleren zoveel mogelijk mest op eigen grond te plaatsen. Het is juist een functie van de melkveehouderij om mest te produceren voor de teelt van akkerbouwgewassen. De kunst is om met elkaar mechanismen te organiseren dat mest op de juiste plek, in de juiste hoeveelheid, in de juiste vorm en met de juiste techniek wordt geplaatst. Onze inzet daarbij is om te werken aan fossielvrije meststoffen, waarbij we dierlijke (inclusief humane) mest zo goed mogelijk benutten als onderdeel van een breder palet aan groene circulaire meststoffen.

In de huidige situatie leidt de teelt van gewassen in bepaalde regio's tot teveel uitspoeling van nitraat naar het grondwater en tot overschrijding van de oppervlaktewaterkwaliteit. Met de Sectoraanpak Nitraat richt de akkerbouw zich op verlaging van de nitraatuitspoeling, waarbij grasland ook waarde heeft in een meerjarige rotatie. Voor gewasbescherming zet de akkerbouw zich al acht jaar in met het Actieplan Plantgezondheid om duurzame teeltmethoden te ontwikkelen en implementeren. Doelsturing met flankerend beleid van de overheid zou de inzet van de sector kunnen ondersteunen op deze punten waar naar ons idee belangrijke maatschappelijke opgaven liggen.

Daarbij willen we nogmaals benadrukken dat we vanuit de akkerbouw veel meerwaarde zien in goede samenwerking met de melkveehouderij (naast uiteraard ook andere sectoren). In de praktijk zien we deze samenwerking op lokaal niveau volop. Onze oproep aan de landelijke politiek is om beleid te maken dat deze samenwerking ondersteunt, uitgaat van een gezonde bodem en weerbare gewassen en sectoren verbindt aan maatschappelijke doelstellingen.

Als akkerbouwsector zijn we al grondgebonden. Laten we nu ons bodembeheer (voorheen: mestbeleid) op een verantwoorde wijze met elkaar gaan organiseren.